

Економіка

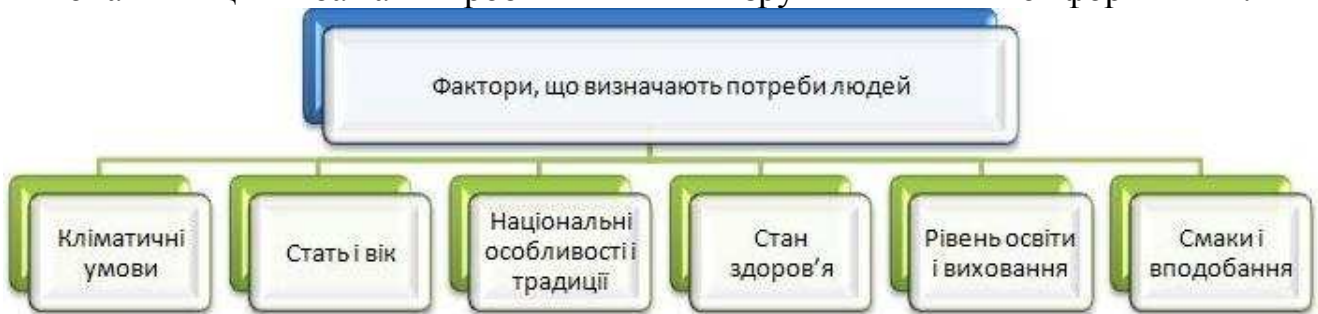
Термін “економіка” утворився від грецьких слів “oikos”, що означає у перекладі будинок, господарство і “nomos”- правило, закон. Сукупність цих слів у буквальному значенні означає “правила ведення домашнього господарства”.

Економіка- це системний господарський комплекс, що містить у собі взаємозв’язані і взаємозалежні ланки, по-перше, суспільного виробництва, по-друге, розподілу і, по-третє, обміну зробленого продукту в масштабах усієї держави.

Що таке "потреби"?

Потреби (з англ. want) - необхідність у чомусь, бажання, нестача чогось.

Потреби - це необхідність у чомусь, бажання володіти певними речами, відчуття нестачі, якщо бажання залишається незадоволеним. Людина прагне задовольнити якнайбільше своїх потреб. Чим різноманітніш потреби людини, тим багатший її внутрішній світ. Усе, що необхідно для підтримки життя, — їжа, одяг, житло — об’єднується в категорію *фізіологічних потреб*. Крім того, у людини є багато бажань, приміром, читати, подорожувати, купувати предмети розкоші, мати комп’ютер, автомобіль, віллу тощо. Такі потреби називають *вторинними*. Виконання цих бажань робить життя зручнішим і комфортнішим.

Незважаючи на багатство і різноманітність людських потреб, всі потреби можна згрупувати, тобто здійснити класифікацію потреб. Така класифікація може бути проведена за різними критеріями.

Потреби можна розділити на дві категорії - **першочергові** та **другорядні**. До першочергових належать ті потреби, задоволення яких є просто необхідне для людини. Це їжа, одяг, дім тощо. Другорядні потреби - автомобіль, прикраси, яхта тощо.

Закономірним є виділення із всієї сукупності потреб **матеріальних** (у їжі, одязі, житлі, предметах побуту) і **нематеріальних** (в освіті, у відпочинку, у можливості займатись творчістю тощо).

Найпоширенішою є **ієрархічна класифікація потреб за Абрахамом Маслоу**. Відповідно до теорії Маслоу, існує п'ять груп потреб. Розглянемо характеристику кожної групи.

Фізіологічні потреби. Потреби цієї групи перебувають на «першому поверсі» умовної піраміди. До них належать потреби, які забезпечують

виживання людини як біологічної істоти (потреба у їжі, одязі, житлі, теплі, повітрі, воді тощо).

Потреби в безпеці. Це потреби в соціальній захищеності: одержанні медичної допомоги, середньої освіти, у пенсійному забезпеченні, захисті від внутрішніх і зовнішніх ворогів та інші. Ці потреби виражають прагнення людини зберегти певний життєвий рівень, контроль за власною життєдіяльністю.

Соціальні потреби. Кожна людина прагне дружби, любові, прагне до участі у спільних діях, хоче бути членом певних об'єднань людей, з якими в неї спільні інтереси, прагне брати участь у суспільних заходах, бути визнаною «суспільною особистістю» тощо.

Потреби у визнанні і повазі. Це – потреби у позитивній оцінці особистості з боку суспільства, в одержанні людиною певного соціального статусу, у повазі та визнанні з боку оточуючих.

Потреби у самореалізації. Дана група поєднує потреби, пов'язані із прагненням людини до розвитку та розкриття своїх здібностей, талантів, задатків, до розвитку особистості та прихованого в ній потенціалу. Задоволення цієї групи потреб, це - процес саморозвитку особистості, постійного внутрішнього руху, постійного «вростання» у соціальний простір.

Ієрархію потреб не можна розуміти буквально. Так, приміром, зовсім безглуздо стверджувати, що, якщо людина сьогодні не встигла поспіdatи, тобто потреба в їжі залишилася незадоволеною, то вона ні з ким не спілкується, тому що це - потреба більш високого рівня. У той же час у людському житті в цілому на перший план виступають потреби більш низького рівня, а коли вони в основному задоволені, тоді їхнє місце займають потреби більш високого рівня.

Потреби бувають *раціональними та нераціональними*. Приклади нераціональних потреб: потреба в палінні, у наркотиках, в алкоголі. Часто раціональна потреба може перетворитися в нераціональну. Наприклад, дітям можна їсти шоколад, але тільки в невеликих дозах, в іншому випадку велика кількість шоколаду може призвести до алергійних захворювань. Або інший приклад: потреба в грі на комп'ютері може перетворитися в нераціональну, якщо за комп'ютером просиджувати цілі дні.

Основною особливістю потреб є їхня *безмежність*. Задоволення одних потреб породжує виникнення інших. У цьому проявляється безмежне зростання потреб, що змушує людину докладати зусиль для отримання благ.

Ми дуже часто чуємо: «Чим більше ви отримуєте, тим більше хочете». Раніше всі в домашньому господарстві використовували газові плити, а зараз прагнуть використовувати мікрохвильові печі, скороварки та іншу побутову техніку, яка дає можливість скоротити витрати часу на ведення домашнього господарства. Зараз у багатьох українських родинах холодильники, пральні машини, телефони, телевізори, автомобілі вважаються предметами першої необхідності. А всього лише в середині ХХ сторіччя цих речей або зовсім не було, або вони були доступні не всім.

Потреба в пересуванні на великі відстані призвела до масового виробництва автомобілів. Розвиток суспільства зумовив необхідність у подоланні великих відстаней за меншу кількість часу. Ця потреба призвела до створення і розвитку літакобудування. Значно змінюються в сучасних умовах виробничі потреби. Для своєї виробничої діяльності підприємство потребує комп'ютери, автоматизовані системи виробництва тощо.

Задовольнити всі потреби та виконати всі бажання **неможливо**. Можливості наші обмежені.

Обмеженість - неможливість одночасно задовольнити потреби.

Проблема вибору полягає в тому, що внаслідок обмеженості можливостей порівняно з безмежністю потреб завжди доводиться вибирати, приймати рішення, щоб втрати при цьому були найменші.

На вибір впливають:

- смаки і вподобання;
- наявність коштів;
- необхідність;
- доступність;
- мода;
- реклама тощо.

Бартер

Обмін - це слово знайомо всім. Міняєш те, чого у тебе багато, на те, чого немає, або на те, що дуже потрібне. Це і є взаємовигідний обмін, або, як тепер часто говорять, **бартер**. **Бартер** - це обмін товару на товар або послугу без грошей. Бартер має тисячолітню історію. Був такий час, коли люди зовсім не знали грошей. Жили вони тоді племенами, займалися полюванням, скотарством. Проте з обміном постійно виникали проблеми. Наприклад, вам потрібно обміняти рибу на корову: по-перше, потрібно наловити дуже багато риби, аби обмін був рівним. По-друге, знайти людину, якій необхідно багато риби, по-третє, зробити так, щоб риба не зіпсувалася, поки ви його шукатимете. І з цінами при бартері виходила чехарда. Сьогодні мішок муки можна обміняти на дві сокири, а завтра голодний купець дасть вам за нього більше - цілих три сокири. То хіба це справедливо?

Отож, бартер має недоліки: забирає багато часу; нерівноцінний обмін; великі об'єми товару.

Гроші. Еволюція грошей

Люди страждали від незручності бартеру. І чим більше з'являлося різних товарів, тим складніше було поміняти їх один на одного. З часом виділився товар, на який люди більш охоче обмінювалися, оскільки були упевнені, що завжди зможуть обміняти його на потрібні їм товари. Так з'явилися перші гроші - речі, предмети, які приймалися в оплату за товари або послуги. Їх називають товарними грошима.

Гроші - спеціальні предмети, за допомогою яких здійснюється обмін на товар чи послугу. **Недоліки товарних грошей** обумовили виникнення **металевих грошей**, які спочатку нагальували куски дорогоцінних металів, а потім монети.

На зміну металевим прийшли паперові гроші. Паперові гроші та монети, якими ми користуємося щодня, називаються **готівкою** або готівковими грошима. Але, часто буває так, що носити з собою велику суму грошей незручно, тому крім готівкових грошей існують засоби, що їх замінюють. Про них вам розповість мудра Сова.

Отож, **кредитна картка** - це іменний грошовий банківський документ, який видають вкладникам банків для безготівкової оплати придбаних ними товарів та послуг. **Електронні гроші** - умовна назва грошових засобів, які використовуються їх власниками в електронній системі банківських послуг. Гривня, грошова одиниця України має цікаву та довгу історія

Витрати. Чинники, які впливають на величину витрат

Витрати - гроші, які витрачає родина на купівлю товарів і послуг.

Частина витрат є **первинними**, тобто першочерговими - це плата за житло та комунальні послуги, продукти харчування, одяг та взуття, медицина тощо. Витрати, які не є першочерговими, називаються **вторинними**. Наприклад, похід в кіно, відпочинок на морі чи закордоном, відвідування кафе тощо.

Якщо раціонально витратити кошти, то багато витрат можна скоротити. Це дозволить зекономити гроші на багато цікавих та корисних речей для всієї родини.

Усі доходи і витрати сім'ї за певний період (місяць, рік) називають **бюджетом сім'ї**.

Бюджет, у якому витрати дорівнюють доходам - **збалансований**

Бюджет, у якому доходи перевищують витрати - **надлишковий**

Бюджет, у якому витрати перевищують доходи - **дефіцитний**